

vycházely z toho, že nebyl naplněn předpoklad provozu dopravního prostředku, bude na to zvláště upozorněno.

2. Zvláštní povaha provozu a okolnost, která má původ v provozu

- 178 Od toho, zda byla škoda způsobena zvláštní povahou provozu, je zcela odlišnou otázkou, zda škoda byla způsobena **okolnostmi, které mají původ v provozu**; byť se někdy obě otázky směřují (viz níže).
- 179 Otázka uvedená na druhém místě je zásadní pro posuzování možné **liberace podle § 2927 odst. 2**. Aby bylo smysluplné uvažovat o liberaci, je třeba, aby byly naplněny základní předpoklady odpovědnosti. Základním předpokladem odpovědnosti podle § 2927 odst. 1 věta druhá je, aby škoda byla způsobena zvláštní povahou provozu dopravního prostředku. Uvedená otázka tedy předpokládá, že je již pozitivně zjištěno, že škoda byla *vyvolána zvláštní povahou* provozu. Teprve, je-li tento předpoklad naplněn, je třeba se ptát, zda okolnost, která škodu způsobila, měla *původ* v provozu či nikoli. Je-li tomu tak, je liberace vyloučena. Pokud byla škoda způsobena zvláštní povahou provozu, avšak okolností, která neměla původ v provozu, pak se provozovatel může liberovat, pokud prokáže, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat. Jde o **rozlišení tzv. vnitřní a vnější náhody**, které je pro českou úpravu provozní odpovědnosti typické (srov. např. komentář k § 2925 sub IV.2.C.).
- 180 K předpokladům liberace viz níže sub IX.

3. Pojem zvláštní povahy provozu dopravního prostředku

A. Pojmové vymezení

- 181 Z hlediska moderního pojetí odpovědnosti za ohrožení spočívá zvláštní povaha provozu dopravního prostředku, která vyvolává zpřísněnou odpovědnost podle § 2927 an., ve **zvláštní nebezpečnosti svého působení na okolí**. Jde právě o tu zvláštní nebezpečnost, pro kterou zákonodárce tuto přísnou odpovědnost konstituoval.
- 182 Jinými slovy pojem zvláštní povahy provozu vyjadřuje **tzv. nexus ohrožení** (*Gefährdungszusammenhang*).²⁶³⁴ Toto hledisko zmiňoval již rok po přijetí AutomZ i Mayr.²⁶³⁵
- 183 Toto pojetí sice **dosavadní nauka** takto explicitně neformulovala, přesto je však nepochybné, že z něj vycházela. Např. Hlavsa a Tyl správně uvádějí, že nelze zvláštní povahu provozu shledávat ve všem, co je součástí toho kterého provozu; musí jít o povahu provozu, která je **objektivně způsobilá vyvolat škodu, tj. poškodit člověka nebo věc normálních vlastností**.²⁶³⁶ Orlický, Švestka a Jehlička již za účinnosti OZ 1964 sice poněkud skepticky uvádějí, že obecnou definicí nelze postihnout, kdy bude tento předpoklad splněn. Současně však konstatují, že jde o případy, kdy se projeví zvláštní vlastnosti určitého provozu z hlediska jeho určení. Musí jít přitom o takové **vlastnosti, jimiž se projevuje v okolním světě nebezpečnost provozu** a které jsou zároveň **objektivně způsobilé vyvolat škodu u třetích osob** (rychlost pohybu, oslnění, vykolejení, výbušnost, jiskření atd.).²⁶³⁷ Také Psutka zdůrazňuje, že důvodem zvláštní úpravy odpovědnosti byl vznik nových rizik,²⁶³⁸ v čemž je třeba hledat základní znaky zvláštní povahy provozu.²⁶³⁹ Současně poukazuje na odpovídající úpravu § 196 odst. 1 železničního zákona z roku 1937, který užíval formulaci „úkony nebo jevy, kterými se navenek projevuje nebezpečnost vlastní drážní dopravy“.²⁶⁴⁰

²⁶³⁴ Viz úvodní výklad před § 2909 sub V.3.B.c.

²⁶³⁵ MAYR v., R. „Betrieb“ und „Betriebsunternehmer“ im Automobilhaftpflichtgesetz. *Juristische Vierteljahresschrift*. Svazek 41 (25). Wien: Manz, 1909, s. 233, 255, 256.

²⁶³⁶ HLAVSA, TYL. *Náhrada*, komentář k § 1, s. 88.

²⁶³⁷ Orlický, Švestka, Jehlička in ČEŠKA, KABÁT, ONDŘEJ, ŠVESTKA. *Komentář. Díl II*, komentář k § 427, s. 498, 499; tučně zvýrazněno aut.

²⁶³⁸ Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 876 an.

²⁶³⁹ Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 877.

²⁶⁴⁰ Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 876.

Jen ve výše uvedeném smyslu lze rozumět požadavku panující nauky, aby byla celkově posuzována technická povaha toho kterého dopravního prostředku, popř. i jen druhu (např. visuté lanové dráhy), způsobu jeho provozu a způsobu vzniku škody v konkrétním případě.²⁶⁴¹ Příslušnou technickou povahu je třeba zkoumat právě s ohledem na zvláštní nebezpečí, které je s provozem příslušného typu dopravního prostředku spojeno. 184

Požadavek, aby se jednalo o zvláštní nebezpečí, které je vlastní příslušnému typu dopravního prostředku, však nijak nevylučuje, aby se jednalo o nebezpečí, která vyvolávají i jiné typy dopravních prostředků, případně jiné předměty, které nemusí s dopravou jako takovou vůbec souviset²⁶⁴² (např. nebezpečí, které je spojeno s překonáváním výškového rozdílu při nástupu do vlaku nebo autobusu, může existovat v řadě jiných oblastí, které s dopravou nijak nesouvisí, a to dokonce v podstatně intenzivnější míře, např. na staveništi). 185

Stejně přistupuje k interpretaci pojmu „při provozu“ podle § 1 EKHG i **rakouská panující nauka**; i ona vychází z příslušného nexu ohrožení. Podle ní se udála nehoda „při provozu“, pokud se realizovalo některé z nebezpečí, které je typické pro provoz železnice nebo motorového vozidla. Současně se připouští, že může být sporné, která konkrétní nebezpečí jsou zahrnuta do ochranného účelu uvedené normy.²⁶⁴³ 186

Lze tedy předběžně **shrnout**, že pojmem zvláštní povaha provozu vyjadřuje zákonodárce **zvláštní nebezpečnost, kterou představuje dopravní prostředek pro okolní svět**. 187

B. Konkrétní okolnosti, které vytvářejí zvláštní nebezpečnosti dopravního prostředku

Obecně lze říci, že zvláštní nebezpečnost dopravního prostředku spočívá zejména:²⁶⁴⁴ 188

- a) V **rychlosti**, se kterou se tento dopravní prostředek **pohybuje**.²⁶⁴⁵ Z toho pak vyplývají zvláštní nároky na šikovnost, osvědčenost a duchapřítomnost řidiče, který se musí často rozhodovat ve zlomkách sekundy. Proto např. z počátku nedopadala zpřísněná odpovědnost na motorová vozidla, která se pohybovala malou rychlostí,²⁶⁴⁶ ostatně tak je tomu v některých právních rádech stále, což má vliv např. na aplikaci na invalidní vozíky.²⁶⁴⁷ 189
- b) Ve **vysoké hmotnosti** dopravních prostředků.²⁶⁴⁸ 190
- c) S rychlostí a hmotností dopravního prostředku pak souvisí jeho značná **hybnost** projevující se v nemožnosti okamžitého zastavení v případě potřeby.²⁶⁴⁹ 191

²⁶⁴¹ Např. HLAVSA, TYL. *Náhrada*, komentář k § 1, s. 88; v návaznosti na ně i ve vztahu k OZ 1964 např. Psutka in ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Svazek I.* Praha: Linde Praha, 2008, komentář k § 427, s. 876.

²⁶⁴² Srov. HLAVSA, TYL. *Náhrada*, komentář k § 1, s. 88.

²⁶⁴³ Schauer in SCHWIMANN. *Praxiskommentar*³. 7. sv., komentář k § 1 EKHG, m. č. 10.

²⁶⁴⁴ Srov. např. rozsudek NS ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3925/2013, R 71/2015: „Škoda je způsobena zvláštní povahou provozu motorového vozidla tehdy, je-li způsobena jeho typickými vlastnostmi, zejména zvýšenou rychlostí, omezenou ovladatelností, vysokou hmotností, technickou konstrukcí či charakterem (pevnost, tvrdost) použitých materiálů. Situace, kdy se jedná o provoz motorového vozidla, vykládá judikatura tradičně velmi široce.“ Z rakouské judikatury srov. např. rozhodnutí OGH ze dne 15. 6. 1977, sp. zn. 8 Ob 74/77 (RIS-Justiz RS0022640): „1. Vysoká rychlost s jejími následky, zvýšené obtíže vyhnout se s vozidlem, síla nárazu, zvýšené nebezpečí při selhání brzd nebo řízení a podobného zařízení je sice jako hlavní nebezpečí charakteristické pro provoz motorového vozidla. Jakmile má nehoda vnitřní souvislost s těmito nebezpečími, jde o provozní nehodu ve smyslu § 1 EKHG. Toto vymezení pojmu je však příliš úzké. 2. Provozní nehoda je dána i tehdy, pokud nehoda nemá vnitřní souvislost s výše uvedenými charakteristickými provozními nebezpečími, pokud je však alespoň v adekvátní příčinné souvislosti s určitým provozním procesem nebo určitým provozním zařízením daného motorového vozidla.“

²⁶⁴⁵ Srov. např. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 877.

²⁶⁴⁶ Např. podle § 5 AutomZ nedopadala řada jeho ustanovení na motorová vozidla, která nemohou při zatížení nezbytném k provozu a řízení na dobré a rovné silnici překročit nejvyšší rychlost 25 km/h. Podobně normoval § 8 bod 2. německého zákona o provozu motorových vozidel z roku 1909, podle kterého se tento zákon neaplikoval na nákladní vozidla, která na rovné dráze nemohou překročit rychlost 20 km/h.

²⁶⁴⁷ Srov. např. § 2 odst. 2 rakouského EKHG, který vyžaduje nevyšší rychlost 10 km/h.

²⁶⁴⁸ Srov. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 877.

²⁶⁴⁹ Srov. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 877.

- 192 d) Z výše uvedeného pak plyne **omezená ovladatelnost**.²⁶⁵⁰
- 193 e) **V omezené kontrole nad bezprostředním okolím** dopravního prostředku. Ta souvisí zejména s velikostí dopravního prostředku. Řidič motorového vozidla např. nemá a ani prakticky nemůže mít zcela pod kontrolou, co se děje v bezprostřední blízkosti vozidla, neboť má z důvodu jeho velikosti omezený výhled. Z toho plyne, že i sama pomalá jízda může být objektivně nebezpečná. I při bezproblémové ovladatelnosti vozidla při velmi pomalé jízdě totiž nemůže řidič vědět, co se odehrává bezprostředně pod koly jeho vozidla, může jen spoléhat na to, co se zde odehrávalo, když se dané místo ještě nacházelo v jeho zorném poli.²⁶⁵¹
- 194 f) V užívání **pevných a tvrdých materiálů**.²⁶⁵² Tato vlastnost se projeví jak při nárazu dopravního prostředku do kolidující překážky, tak i při nárazu do dopravního prostředku, pokud samo vytváří překážku.
- 195 g) S ohledem na vysokou hmotnost a snadnou mobilnost dopravního prostředku mohou být jeho prostřednictvím vytvořeny nečekané **překážky** v provozu.²⁶⁵³
- 196 h) V potřebě **zdroje energie** a její **přeměny na pohybovou energii**. Zdrojem rizika je nepochybně např. užívání vysokého napětí při drážní dopravě.²⁶⁵⁴ S provozováním motorového vozidla se spalovacím motorem (např. vznětovým, zážehovým motorem nebo parním strojem) je pak spojeno vytváření vysokých teplot, případně i otevřeného ohně, který produkuje jiskry.²⁶⁵⁵
- 197 i) Ve vytváření **nadměrného hluku**. Působení nadměrným hlukem dokonce bylo jedním z hlavních rizik, které byly dříve spatřovány v provozu automobilu, když mohl např. způsobit splašení zvířat.²⁶⁵⁶ Psutka poukazuje na to, že rázová vlna ze startujícího letadla může být dokonce bezprostřední příčinou vzniku škody.²⁶⁵⁷
- 198 Jednotlivá rizika mohou působit samostatně, avšak, jak již bylo výše naznačeno, zvláštní nebezpečí vzniká zejména z jejich **kombinace**.
- 199 Současně je zřejmé, že určité dopravní prostředky mohou vykazovat zvláštní **specifika**. Jde tedy o zvláštní nebezpečí, které je vlastní provozu, který jde.²⁶⁵⁸ Některá nebezpečí mohou být u konkrétního dopravního prostředku potlačena, současně může vyvolávat zcela zvláštní nebezpečí. Např. v případě provozu **letadla** představuje zvláštní riziko možnost pádu z výšky, kdy jednak může dojít ke značnému zrychlení, a tím ke zvětšení síly, kterou bude padající předmět působit na osoby nebo věci na povrchu země. Pád z výšky představuje zvláštní riziko i tím, že více ohrožuje hlavu člověka, a představuje tak riziko závažnějších úrazů. Podobné riziko je spojeno i s provozem **lanové dráhy**.
- 200 Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků sice není závislá na protiprávnosti užití dopravního prostředku, avšak přeci jen lze pozorovat určitou **souvislost s veřejnoprávní úpravou provozu dopravních prostředků**. Tyto veřejnoprávní úpravy totiž ukládají

²⁶⁵⁰ Srov. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 877.

²⁶⁵¹ Srov. např. náleží ÚS ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. III. ÚS 2065/15, kde se ÚS zabýval případem přejetí dítěte při couvání.

²⁶⁵² Srov. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 877.

²⁶⁵³ Rakouská panující nauka vidí nebezpečnost motorového vozidla již v jeho „dopravně technickém zapojení“ (*verkehrstechnischer Ansatz*), tj. motorové vozidlo představuje zvláštní nebezpečí již jen tím, že se účastní dopravního dění. Srov. Schauer in SCHWIMANN. *Praxiskommentar*³. 7. sv., komentář k § 1 EKHG, m. č. 14. Toto kritizuje např. Koziol, podle nějž je rozhodující právě jen pohyb motorového vozidla; pokud tedy jen jako stojící vozidlo vytváří překážku, pak tato situace podle něj není zachycena ochranným účelem § 1 EKHG. KOZIOL. *Österreichisches Haftpflichtrecht* 2², s. 514 an.

²⁶⁵⁴ Srov. Schauer in SCHWIMANN. *Praxiskommentar*³. 7. sv., komentář k § 1 EKHG, m. č. 21, cituje rozhodnutí rakouského OGH SZ 48/64.

²⁶⁵⁵ Srov. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 877. Rozhodnutí NS ze dne 29. 1. 1970, sp. zn. 3 Cz 43/69, R 80/1970.

²⁶⁵⁶ Srov. *Das Automobilhaftpflichtgesetz*, s. 27 an.

²⁶⁵⁷ Srov. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář. 1. sv.*, komentář k § 427, s. 877.

²⁶⁵⁸ Tak výslovně § 1 ZOŠPD; srov. k tomu HLAVSA, TYL. *Náhrada*, komentář k § 1, s. 88.

zvláštní povinnosti právě s ohledem na zvláštní provozní nebezpečí dopravních prostředků. Jejich ochranný účel spočívá v zabránění realizaci takového nebezpečí. Proto pokud jsou **porušena veřejnoprávní pravidla** upravující provoz dopravních prostředků, a mezi vzniklou újmou a tímto porušením (jednáním, které je v rozporu s takovým pravidlem) je **nexus protiprávnosti**²⁶⁵⁹, tzn. uvedené pravidlo mělo zabránit vzniku dané újmy, jinými slovy mělo zabránit realizaci zvláštního provozního nebezpečí příslušného dopravního prostředku, **pak je tím indikováno, že škoda byla vyvolána zvláštní povahou provozu tohoto dopravního prostředku.**

4. Kasuistika

V judikatuře nebo literatuře byly řešeny následující případy, které lze rozčlenit do určitých skupin. 201

A. Pohybující se dopravní prostředek

Nebezpečí způsobené pohybem dopravního prostředku je zcela typické nebezpečí, které je s provozem dopravního prostředku spojeno.²⁶⁶⁰ Dosavadní česká dogmatika toto vyjadřuje tím, že pohyb je základním znakem provozu dopravního prostředku pohyb; je-li v pohybu, je zpravidla i v provozu.²⁶⁶¹ 202

Sama rychlost pohybujícího vozidla není rozhodující.²⁶⁶² V případě vozidla může jít i o jízdu krokem; zde se realizuje typické nebezpečí spočívající nejen v obtížné ovladatelnosti vozidla, ale zejména obtížné kontrolovatelnosti okolí dopravního prostředku související s jeho velikostí a hmotností. 203

V literatuře nebo judikatuře byly shledány tyto případy, kdy škoda **byla způsobena** zvláštní povahou provozu: Mimořádně prudké trnutí vozu způsobivší upadnutí cestujícího, nebo prudké zpomalení v zastávce nebo cílové stanici; něco jiného je běžné trnutí, které má být eliminováno držením za jízdy.²⁶⁶³ Dveře vagónu nebyly v době příjezdu do stanice a v době odjezdu ze stanice řádně uzavřeny, což umožnilo, aby cestující vystoupil již za rozjezdu vlaku.²⁶⁶⁴ Nehoda způsobená prasknutím pneumatiky.²⁶⁶⁵ Jiskření způsobené třetím při pohybu dopravního prostředku nebo spalováním pohonných látek, čímž dojde k požáru a ke vzniku škody.²⁶⁶⁶ Splašení koní tím, že plachta na automobilu nebyla řádně připevněna, takže se nadýmala a její volné konce ve větru vály a tloukly do korby.²⁶⁶⁷ Odmrštění kamene pneumatikou za jízdy.²⁶⁶⁸ 204

Postačuje i jen posunutí vozidla,²⁶⁶⁹ jeho roztlačování,²⁶⁷⁰ případně když se samovolně rozjede špatně zabrzděné vozidlo.²⁶⁷¹ V rakouské diskuzi je sporné, zda je relevantní, jak dlou- 205

²⁶⁵⁹ K nexu protiprávnosti viz úvodní výklad před § 2909 sub V.3.B.a.; dále pak komentář k § 2910 sub IV.5.

²⁶⁶⁰ Srov. Schauer in SCHWIMANN. *Praxiskommentar*³. 7. sv., komentář k § 1 EKHG, m. č. 29, podle kterého jde o „maschienentechnischer Kernbereich“.

²⁶⁶¹ Psutka in ELIÁŠ. *Komentář*. 1. sv., komentář k § 427, s. 873.

²⁶⁶² Srov. Schauer in SCHWIMANN. *Praxiskommentar*³. 7. sv., komentář k § 1 EKHG, m. č. 30.

²⁶⁶³ Rozhodnutí NS ze dne 15. 9. 1932, sp. zn. Rv II 154/32, Vážný č. 11892. HLAVSA, TYL. *Náhrada*, komentář k § 1, s. 89. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář*. 1. sv., komentář k § 427, s. 878.

²⁶⁶⁴ Rozhodnutí NS ze dne 19. 3. 1932, sp. zn. Rv I 2272/30, Vážný č. 11495.

²⁶⁶⁵ Rozhodnutí NS ze dne 29. 11. 1928, sp. zn. Rv I 919/28, Vážný č. 8509. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář*. 1. sv., komentář k § 427, s. 879.

²⁶⁶⁶ Vážný č. 1896, rozhodnutí NS ze dne 29. 1. 1970, sp. zn. 3 Cz 43/69, R 80/1970.

²⁶⁶⁷ Rozhodnutí NS ze dne 20. 5. 1932, sp. zn. Rv I 113/31, Vážný č. 11682. Srov. též HLAVSA, TYL. *Náhrada*, komentář k § 1, s. 94. Orlický, Švestka, Jehlička in ČEŠKA, KABÁT, ONDŘEJ, ŠVESTKA. *Komentář. Díl II*, komentář k § 427, s. 499.

²⁶⁶⁸ HLAVSA, TYL. *Náhrada*, komentář k § 1, s. 94. Psutka in ELIÁŠ. *Komentář*. 1. sv., komentář k § 427, s. 879. Tak též rakouská doktrína; srov. Schauer in SCHWIMANN. *Praxiskommentar*³. 7. sv., komentář k § 1 EKHG, m. č. 32; připouští se však možnost liberace, srov. tamtéž, komentář k § 9, m. č. 32.

²⁶⁶⁹ Schauer in SCHWIMANN. *Praxiskommentar*³. 7. sv., komentář k § 1 EKHG, m. č. 31; rozhodnutí OGH ze dne 8. 5. 1980, sp. zn. 8 Ob 51/80 (ZVR 1981/92).

²⁶⁷⁰ Rozhodnutí rakouského OGH ze dne 22. 4. 1950, sp. zn. 2 Ob 234/50, SZ 23/104.

²⁶⁷¹ Srov. HLAVSA, TYL. *Náhrada*, komentář k § 1, s. 89. Rozhodnutí rakouského OGH ze dne 4. 1. 1956, sp. zn. 2 Ob 695/55, SZ 29/3 (ZVR 1956/71); ze dne 11. 4. 1956, sp. zn. 11 2 Ob 127/56 (ZVR 1956/129).

komentáře (a navíc by byl z praktického hlediska spíše zbytečný). Z multilaterálních dohod je samozřejmě možno zmínit i SFEU, která – jak shora uvedeno – taktéž zavádí obecný princip nediskriminace a současně vyžaduje zajištění volného pohybu zboží, služeb a kapitálu, jakož i zajištění svobody usazování. Daná smlouva má však mimořádný význam a pochopitelně výrazně překračuje rámec nekalé soutěže (i z ní by však bylo možno dovozovat nutnost zajištění srovnatelné ochrany příslušníkům jiných členských států EU, pokud by to bylo potřeba). Dále se jedná např. o Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví tvořící součást Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO),⁵¹⁵³ Madridskou dohodu o potlačování falešných nebo klamavých údajů⁵¹⁵⁴ či Smlouvu o energetické chartě.⁵¹⁵⁵ Kromě toho existuje také množství dvoustranných dohod závazných pro ČR, které taktéž mohou vyžadovat národní zacházení (mj. v soutěžních věcech).⁵¹⁵⁶

§ 2975

Zakázaná konkurenční doložka

- (1) Neurčí-li se v ujednání zakazujícím jinému soutěžní činnost území, okruh činnosti nebo okruh osob, kterých se zákaz týká, ke konkurenční doložce se nepřihlíží.
- (2) Zakazuje se konkurenční doložka ujednaná na neurčitou dobu nebo na dobu delší než pět let; poruší-li se zákaz, platí, že konkurenční doložka byla ujednaná na pět let.
- (3) Zakazuje se konkurenční doložka omezující zavázanou stranu více, než vyžaduje potřebná ochrana oprávněné strany; poruší-li se zákaz, může soud na návrh dotčené strany konkurenční doložku omezit, zrušit, nebo prohlásit za neplatnou.

Důvodová zpráva k § 2975

Viz § 2972

Nahrazovaná ustanovení

Žádná nejsou

Literatura k § 2975

BEJČEK, J. *Praktické problémy distribučních dohod*. Právní rozhledy, 2011, č. 18; FAULL, J., NIKPAY, A., DEIRDRE, T. (eds.). *Faull & Nikpay: The EU Law of Competition*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2014; KINDL, J. *Kartelové a distribuční dohody*. Praha: C. H. Beck, 2009; KINDL, J. *Úprava konkurenčních doložek v novém občanském zákoníku – pokus o vyplnění mezer*. Právní rozhledy, 2015, č. 12; KORAH, V., O'SULLIVAN, D. *Distribution Agreements Under the EC Competition Rules*. Hart Publishing, 2002; LUCEY, M. C. *Europeanisation and the restraint of trade doctrine*. Legal Studies, Sv. 32, č. 4; MODRALL, J. R. *Ancillary restrictions in the Commission's decisions under the Merger Regulation: non-competition clauses*. ECLR, 1995, sv. 16, č. 1; MUNKOVÁ, J., KINDL, J., SVOBODA, P. *Soutěžní právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012; ONDREJOVÁ, D. *Výkladové otázky zakázané konkurenční doložky podle § 2975 ObčZ*. Obchodněprávní revue, 2014, č. 3; WIJCKMANS, F., TUYTSCHAEVER, F. *Vertical Agreements in EU Competition Law*. Oxford: Oxford University Press, 2011

Osnova výkladu

- I. Úvod ke konkurenčním doložkám a související ustanovení 1–5

⁵¹⁵³ Vyhlášena sdělením MZV č. 191/1995 Sb.

⁵¹⁵⁴ Vyhlášena vyhláškou MZV č. 64/1963 Sb.

⁵¹⁵⁵ Úř. věst., Zvl. vyd. 2004, 12/sv. 1, s. 199, ve znění pozdějších změn.

⁵¹⁵⁶ Existence takových mezinárodních obchodních smluv má značnou historii – srov. např. k seznamu bilaterálních smluv HAMANN, DRÁBEK, BUCHTELA. *Soutěžní právo československé*, s. 960–966. K aktuálnějšímu seznamu potenciálně relevantních dvoustranných dohod srov. BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 716–729.

1. Geneze § 2975	1
2. Kogentní charakter, vztah k zvláštním úpravám	2
3. Typy ustanovení spadajících do pojmu konkurenční doložky	3–5
II. Základní náležitosti konkurenční doložky a důsledky jejich nedodržení	6–15
1. Určité vymezení rozsahu konkurenční doložky	7–8
2. Doba trvání konkurenční doložky	9–12
3. Přiměřenost konkurenční doložky	13–15
III. Limity použitelnosti § 2975 zejména s ohledem na unijní soutěžní právo	16–32
1. Čl. 3 odst. 2 a 3 nařízení Rady (ES) č. 1/2003	17–21
2. Příklady „konkurenčních doložek“, na něž se § 2975 nemusí vztahovat	22–29
A. Doprovozná omezení v kontextu spojování podniků	23–27
B. Bagatelní dohody	28
C. Další možné případy	29
3. Možná odlišnost v přístupu ke konkurenčním doložkám s unijním prvkem a bez něj	30–32

Komentář⁵¹⁵⁷

I. Úvod ke konkurenčním doložkám a související ustanovení

1. Geneze § 2975

Ustanovení § 2975 se ostatním ustanovením v tomto díle OZ vymyká tím, že nemá žádného zjevného předchůdce v ObchZ. Bylo by sice v této souvislosti možno odkázat na § 672a ObchZ, který obsahoval úpravu konkurenčních doložek ve smlouvě o obchodním zastoupení, ale dané ustanovení předně nemělo na rozdíl od nynějšího § 2975 obecný dosah a navíc pravým nástupcem § 672a ObchZ je § 2518, který v kontextu úpravy obchodního zastoupení obsahuje v podstatě identické znění jako předchozí právní úprava v ObchZ. Tuto situaci částečně vysvětluje důvodová zpráva, když uvádí, že vzorem pro nynější úpravu byl čl. 2596 italského CoC, a to jak z obsahového hlediska, tak z hlediska systematického zařazení. Současně důvodová zpráva nepřímou poukazuje na obecný charakter nynější úpravy (tj. absenci vazby na určitý smluvní typ) v porovnání s dřívější úpravou v ObchZ. 1

2. Kogentní charakter, vztah k zvláštním úpravám

Takto budeme také k rozboru předmětného ustanovení přistupovat, tzn., pokusíme se vyložit jeho obecný dosah, jakož i limity jeho použitelnosti, a to zejména ty, které mohou plynout z unijního soutěžního práva. Úvodem v této souvislosti uvádíme, že máme za to, že úprava § 2975 je kogentního charakteru, a to v rozsahu všech tří odstavců daného ustanovení. Dále uvádíme, že v případech, kdy je v OZ či dalších předpisech obsažena zvláštní úprava konkurenčního jednání nebo konkurenčních doložek, má taková úprava jako *lex specialis* přednost. Jedná se např. o zmiňovaný § 2518 (upravující konkurenční doložku v rámci obchodního zastoupení), ale také lze odkázat na ustanovení o zákazu konkurence obsažené v ZOK (zejm. srov. § 109, 199, 441–445, 451, 710 a 722), popř. obecný § 2727 OZ. Speciální povahu má též úprava konkurenčních doložek u zaměstnanců upravená v ZP (§ 310–311). Těmto speciálním úpravám se zde nevěnujeme. 2

3. Typy ustanovení spadajících do pojmu konkurenční doložky

Úvodem je však třeba zmínit, jaké typy ujednání zahrnujeme do rámce pojmu „konkurenčních doložek“. Daný pojem totiž není v OZ přímo definován. Z odstavce jedna komentovaného ustanovení však plyne, že takovou konkurenční doložkou, která může být za splnění tam uvedených podmínek považována za zakázanou (s důsledky upravenými v daném ustanovení), se rozumí „ujednání zakazující jinému soutěžní činnost“. Toto je značně široké vymezení. Není nijak omezena podoba daného ujednání. Může tedy jít jak o „doložku“ *stricto sensu* 3

⁵¹⁵⁷ Následující výklad vychází z příspěvku KINDL, J. *Úprava konkurenčních doložek v novém občanském zákoníku – pokus o vyplnění mezer*. Právní rozhledy, 2015, č. 12.

jakožto nějaké vedlejší ujednání v jiné smlouvě, stejně jako o samostatnou smlouvu.⁵¹⁵⁸ Není přitom nijak omezen ani smluvní typ, v němž by se měla daná konkurenční doložka nacházet. Lze tak danou úpravu vztahovat na jakékoliv smluvní typy, kde to bude přicházet v úvahu. Stejně tak není omezen okruh entit, vůči nimž by příslušný zákaz měl směřovat, a není blíže vymezeno, co se má rozumět soutěžní činností.

- 4 Domníváme se, že dosah tohoto ustanovení je zamýšlen široce, poněvadž jinak by zřejmě používal méně obecný slovník. Dané ustanovení tak dle našeho názoru může mít dosah např. v kontextu tzv. společných podniků (*joint ventures*), kdy bude omezovat zakladatele daného společného podniku např. v soutěžní činnosti s příslušným společným podnikem, v kontextu akvizicí či jiných typů koncentrací (spojení podniků, resp. soutěžitelů), kdy bude omezovat některý ze zúčastněných podniků (např. prodávajícího, kupujícího či cílovou společnost),⁵¹⁵⁹ v kontextu smluv o franchisingu, kdy může obsahovat různá ustanovení omezující účastníky příslušné franchisingové sítě v jejich soutěžní činnosti, v kontextu jiných distribučních smluv (např. o selektivní distribuci, exklusivní distribuci atp.), popř. obecněji v kontextu vertikálních dohod, do nichž by mohl být začleněn tzv. zákaz soutěžit, resp. závazek nekonkurovat,⁵¹⁶⁰ a to pokud dané vertikální (distribuční) dohody budou zakazovat určitou soutěžní činnost vůči podniku, jehož výrobky distributoři distribuují, anebo vůči jiným distributorům.⁵¹⁶¹ Stejně tak ale dané ustanovení nepochybně míří i na ujednání čistě horizontálního typu, např. dohodu upravující (vzájemné) omezení soutěžní činnosti konkurentů v podobě rozdělení trhu.⁵¹⁶² Může se objevit i v kontextu smluv týkajících se poskytování práv duševního vlastnictví či převádění technologií. V neposlední řadě může mířit i na případy, kdy bude omezovat činnost určitých (zejm.) fyzických osob z toho důvodu, aby nebyla soutěžní vůči např. jejich původnímu objednateli, klientovi či jimi spravované společnosti. Řadili bychom sem i ta ujednání, která budou upravovat (mimo rámec pracovněprávních vztahů) zákaz konkurence členů orgánů obchodních korporací po skončení jejich funkce pro společnost. Naproti tomu sem neřadíme pracovněprávní konkurenční doložky, protože ty – jak shora uvedeno – mají vlastní úpravu v ZP. Na druhou stranu bude předmětné ustanovení mít dopad na případné konkurenční doložky v jiných typech vztahů, kdy omezovanou osobou není zaměstnanec, ale např. živnostník, advokát, výkonný umělec, profesionální sportovec či jiný nezávislý kontraktor atp.
- 5 Rozmanitost případů, ve kterých se může ujednání zakazující jinému soutěžní činnost (konkurenční doložka) objevit, může vést k legitimní otázce, zda je opravdu snaha o zákonnou regulaci, jako to činí § 2975, přínosná a zda by nebylo bývalo vhodnější, aby v tomto směru zákonodárce ponechal dosavadní stav, tj. stav, kdy byly konkurenční doložky (mimo rámec daný speciální úpravou) posuzovány ve světle obecných principů (zejm. dobrých mravů),⁵¹⁶³ popř. samozřejmě v kontextu veřejného soutěžního práva.

⁵¹⁵⁸ Shodně viz ONDREJOVÁ. *Nekalá soutěž*, s. 28; nebo Hajn in ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA. *Občanský zákoník VI*, komentář k § 2975, m. č. 4.

⁵¹⁵⁹ K problematice různých forem spojování podniků i posuzování vedlejších ujednání při takových transakcích viz např. Kindl in MUNKOVÁ, KINDL, SVOBODA. *Soutěžní právo*², část IV.

⁵¹⁶⁰ Zákaz soutěžit (*non-compete obligation*), který je někdy překládán také jako závazek nekonkurovat, je v kontextu vertikálních dohod speciálně definovaným pojmem, a to konkrétně v čl. 1 odst. 1 písm. d) nařízení Komise č. 330/2010 (bloková výjimka pro vertikální dohody). Srov. k tomu blíže Kindl in MUNKOVÁ, KINDL, SVOBODA. *Soutěžní právo*², s. 221–222; nebo WIJCKMANS, F., TUYTSCHAEVER, F. *Vertical Agreements in EU Competition Law*. Oxford: Oxford University Press, 2011, kap. 5.

⁵¹⁶¹ Ke zmiňovaným typům vertikálních dohod viz např. Kindl in MUNKOVÁ, KINDL, SVOBODA. *Soutěžní právo*², s. 247 an. Tyto dohody samozřejmě podléhají také možné regulaci ze strany veřejného soutěžního práva.

⁵¹⁶² Takové ujednání, které by s vysokou pravděpodobností (nebylo-li by učiněno v kontextu nějaké přínosné dohody o horizontální spolupráci) představovalo tzv. tvrdý kartel, by však pochopitelně bylo předmětem regulace i veřejným soutěžním právem. K tzv. horizontálním dohodám srov. např. Kindl in MUNKOVÁ, KINDL, SVOBODA. *Soutěžní právo*², s. 231 an.

⁵¹⁶³ Srov. k tomu např. usnesení NS ze dne 26. 9. 2011, sp. zn. 32 Cdo 4591/2009, kde se obecně dovozovalo, že nutnost vymezení konkrétního území nebo stanoveného okruhu osob na takovém území a nutnost dostatečně konkrétního a přiměřeně vymezeného zákazu činnosti se uplatní i u jiných smluv než je smlouva o obchodním zastoupení.

II. Základní náležitosti konkurenční doložky a důsledky jejich nedodržení

Náležitosti nezbytné pro možnost případného platného sjednání konkurenční doložky jsou vymezeny ve všech třech odstavcích § 2975. Tato ustanovení přitom obsahují požadavky jak z hlediska určitosti (zejm. odstavec 1), tak z hlediska substantivního obsahu možné konkurenční doložky (odstavec 2 a 3). Tyto náležitosti jsou vymezeny *a contrario* z toho, jak je stanoveno, kdy je konkurenční doložka zakázána (popř. se k ní nepřihlíží). Poněkud překvapivě není jako požadavek platnosti konkurenční doložky stanovena písemná forma. Překvapivě je to zejména z toho důvodu, že čl. 2596 italského CoC, který byl i dle důvodové zprávy vzorem pro nynější úpravu, takový požadavek stanoví. Na druhou stranu lze souhlasit s Hajnem, že v případě absence písemné formy bude obtížné splnit požadavek na nepochybný obsah konkurenční doložky.⁵¹⁶⁴

1. Určité vymezení rozsahu konkurenční doložky

Odstavec 1 komentovaného ustanovení stanoví, že ke konkurenční doložce se nepřihlíží, neurčí-li se v ní území, okruh činnosti nebo okruh osob, kterých se zákaz soutěžní činnosti týká. Ač není formulace daného ustanovení zrovna jednoznačná, domníváme se, že z gramatického hlediska⁵¹⁶⁵ plyne, že je třeba v konkurenční doložce určit dostatečně určité všechny tři zmínované okruhy.⁵¹⁶⁶ Tzn. vymežit rozsah zákazu soutěžní činnosti věcně (produktově), geograficky, popř. i personálně, přičemž pokud nebude být jen jeden tento okruh dostatečně určité vymezen, je následkem to, že se k příslušné (neurčité) konkurenční doložce nepřihlíží, což bude mít z praktického hlediska stejný význam, jako kdyby daná doložka nebyla sjednána.⁵¹⁶⁷

K výše uvedenému výkladu se přikláníme přesto, že výklad s odkazem na inspiraci čl. 2596 italského CoC by mohl vést k odlišnému pojetí. Dle daného ustanovení je totiž k platnosti ujednání, kterým se omezuje soutěž, třeba, aby takové ujednání bylo omezeno na určité území nebo na určitou činnost.⁵¹⁶⁸ V tomto směru by tedy postačovalo, pokud by bylo určeno buď území anebo činnost. České znění je však pojato odlišně v tom, že hypotéza dané normy je stanovena v záporu (neurčí-li se ...). Z praktického hlediska přesto nevidíme mezi danými přístupy přílišný rozdíl, což je dáno zejména tím, že odstavec 1 neobsahuje sám o sobě substantivní omezení v tom smyslu, že by určoval, jak široce či naopak úzce má být rozsah zákazu soutěžní činnosti vymezen. Jedná se jen o podmínku určitosti a hypoteticky by danou „formální“ podmínku splňovala i konkurenční doložka, která by např. stanovovala okruh území jako „celý svět“ a okruh osob „všichni“.⁵¹⁶⁹ Substantivní omezení v tomto směru se však posléze podávají zejm. z odstavce 3 (k tomu viz dále).

Obdobně srov. rozsudek NS ze dne 25. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4192/2008, týkající se konkurenční doložky v mandátní smlouvě, který aprobuje obecné korektivy na možnost sjednání konkurenční doložky v podobě spravedlivosti, přiměřenosti a vyváženosti, a to zejm. z hlediska nutnosti zachování možnosti omezené osoby vykonávat právo na svobodné podnikání dle čl. 26 odst. 1 LZPS. Shodně také rozsudek NS ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. 32 Odo 407/2005.

⁵¹⁶⁴ Hajn in ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA. *Občanský zákoník VI*, komentář k § 2975, m. č. 4.

⁵¹⁶⁵ Nemyslíme si, že by gramatický výklad vedl k tomu, že by k dovolení konkurenční doložky mělo postačovat, aby v ní byla uvedena alespoň jedna z daných náležitostí, jak uvádí Ondřejová: srov. např. ONDŘEJOVÁ. *Nekalá soutěž*, s. 31; popř. ONDŘEJOVÁ, D. *Výkladové otázky zakázané konkurenční doložky podle § 2975 ObčZ*. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 3. Důvodem je to, že hypotéza dané normy obsahuje tři výroky stanovené (neostře) disjunktivně v záporu. V dané normě implikovaná dispozice pak nastává, pokud nastane alespoň jedna z negativně vymezených situací (tzn., není určena být jen jedna náležitost; $\neg A \vee \neg B \vee \neg C \Rightarrow D$). Předmětná dispozice by nenastala (řečeno výrokovou logikou, implikace by byla nepravdivá) jen, pokud by nenastala ani jedna z oněch negativně vymezených situací (výroků), tzn., pokud by konkurenční doložka současně určovala všechny tři předmětné náležitosti ($A \wedge B \wedge C \neq D$). Ondřejová se ostatně nakonec přiklání k výkladu (resp. předpokládá jeho pravděpodobnější přijetí v praxi) se stejným důsledkem, byť na základě odlišných výkladových postupů (výklad teleologický a logický), ač jejich použitelnost není dle našeho názoru v tomto ohledu jednoznačná.

⁵¹⁶⁶ Shodně Hajn in ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA. *Občanský zákoník VI*, komentář k § 2975, m. č. 5.

⁵¹⁶⁷ Hajn in ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA. *Občanský zákoník VI*, komentář k § 2975, m. č. 5.

⁵¹⁶⁸ „*Esso è valido se circoscritto ad una determinata zona o ad una determinata attività (...)*“.

⁵¹⁶⁹ Rozdíl by byl jen drobný v tom, že aby se ke konkurenční doložce v ČR přihlíželo, bylo by třeba sjednat, že se zakazuje např. prodej automobilů komukoliv na celém světě, zatímco v Itálii by stačilo napsat, že se zakazuje prodej

2. Doba trvání konkurenční doložky

- 9 Odstavec 2 obsahuje omezení konkurenční doložky v tom směru, že stanoví maximální délku, na kterou lze konkurenční doložku sjednat, a to pět let. Je tak zakázáno sjednat konkurenční doložku na dobu neurčitou, anebo dobu delší než pět. V případě nedodržení tohoto časového omezení je však sankcí jen „zkrácení“ na oněch 5 let. I v tomto směru se § 2975 inspiroval článkem 2596 italského CoC. Toto pravidlo se uplatní jen za předpokladu, že z jiné právní úpravy, ať už soukromoprávní (např. § 2518, který stanovuje jako maximální délku konkurenční doložky u obchodního zástupce dva roky po skončení vztahu obchodního zastoupení) nebo veřejnoprávní (zejm. ZOHS, popř. čl. 101 SFEU; k tomu viz dále), nepoplyne něco jiného.
- 10 V souvislosti s výkladem tohoto ustanovení se někteří autoři pozastavují nad tím, od kdy se má maximální délka 5 let počítat. Ondřejová např. zmiňuje, že přichází v úvahu tři možnosti, a to takové, že pětiletá doba počíná běžet buď ode dne uzavření smlouvy, v níž je konkurenční doložka sjednána, není-li ve smlouvě sjednána doba jiná, nebo ode dne ukončení smlouvy (pokud by to odpovídalo vůli stran), anebo od jiného okamžiku (např. účinnosti).⁵¹⁷⁰
- 11 Dle našeho názoru dává smysl jen ten výklad, který bude danou pětiletou dobu vztahovat k době trvání vlastní konkurenční doložky (tj. účinnosti ujednání o zákazu soutěžní činnosti) bez ohledu na to, jak dlouho trvá smlouva, v níž je daná doložka sjednána. Je trochu nešťastné, že v souvislosti s aplikací předmětného zákazu nepamatuje odstavec 2 na situaci, kdy sice bude např. konkurenční doložka sjednána na dobu neurčitou, ale s možností jednostranného ukončení s nějakou (např. i relativně krátkou) výpovědní dobou. Předmětné ustanovení nenabízí moc prostoru pro jiný výklad než ten, že i taková konkurenční doložka (byť s možností poměrně snadného ukončení) by byla zakázaná a délka jejího trvání by se zkracovala na maximálně 5 let.
- 12 Dané ustanovení taktéž nepamatuje na situace, kdy konkurenční doložka bude sice sjednána na dobu kratší pěti let, ale doba jejího trvání bude tacitně obnovována či prodloužována za danou časovou hranici. Domníváme se, že na takovou doložku by se mohlo hledět jako na sjednanou na dobu delší 5 let a příslušné tacitní obnovení či prodloužení by nebylo po uplynutí pátého roku dovoleno.⁵¹⁷¹ Je nicméně otázkou, zda se tento výklad prosadí i v judikatuře. Naproti tomu, pokud se k prodloužení doby trvání nad 5 let bude vyžadovat aktivní krok (nová dohoda mezi stranami), pak dle našeho názoru příslušný zákaz porušen nebude. Při substantivním posuzování dovolenosti prodloužené konkurenční doložky ve smyslu odstavce 3 (viz níže) by se však měla zohlednit i předchozí doba platnosti konkurenční doložky.

3. Přiměřenost konkurenční doložky

- 13 Odstavec 3 komentovaného ustanovení již není inspirován čl. 2596 italského CoC, kde jeho obdobu nenalezneme. Obdobnou limitaci lze však nalézt v judikatuře, která se vyjadřovala k přípustnosti konkurenčních doložek před přijetím OZ a která kladla do popředí požadavek spravedlivosti, přiměřenosti, vzájemné vyváženosti a nutnost zachování možnosti omezené straně svobodně podnikat.⁵¹⁷² Z toho důvodu nebyly považovány za přípustné příliš široké konkurenční doložky.
- 14 Posoudit, kdy konkurenční doložka omezuje zavázanou stranu více, než vyžaduje potřebná ochrana oprávněné strany, bude vždy nutno posuzovat případ od případu dle konkrétních okolností jednotlivého případu, přičemž v tomto ohledu bude role soudů nezastupitelná.⁵¹⁷³

automobilů (to, že je to vůči komukoliv a na celém světě, by se rozumělo samo sebou).

⁵¹⁷⁰ ONDŘEJOVÁ. *Nekalá soutěž*, s. 33.

⁵¹⁷¹ Důvodem je zejména funkční či materiální pohled na takto sjednanou dobu trvání konkurenční doložky. Daná situace je totiž v podstatě srovnatelná s tím, když je konkurenční doložka sjednána na dobu delší, ale bylo by ji možno ukončit na základě aktivního úkonu (např. výpovědi) dotčené strany. V tomto názoru se projevuje též inspirace řešením, které se nachází v čl. 5 odst. 1 nařízení Komise č. 330/2010.

⁵¹⁷² Srov. k tomu např. judikaturu uvedenou v pozn. č. 107 shora.

⁵¹⁷³ S výjimkou možnosti případného rozhodování v rozhodčím řízení, jak s odkazem na § 3017 uvádí Ondřejová in ONDŘEJOVÁ. *Nekalá soutěž*, s. 34.

Bude-li exces konkurenční doložky shledán, bude moci soud na návrh dotčené strany (tj. nikoliv automaticky) konkurenční doložku omezit, zrušit, nebo prohlásit za neplatnou. **Tyto tři možnosti jsou alternativní.** Soud přitom bude moci modifikovat konkurenční doložku jak z hlediska věcného, geografického, personálního, tak z hlediska časového (zde pokud by se domníval, že i 5 let je nepřiměřeně dlouhých), popř. samozřejmě i z vícero, či ze všech těchto hledisek.

Pro účely vlastního posouzení přiměřenosti konkurenční doložky bude přitom nepochybně záležet nejen na jejím rozsahu, ale i na charakteru a předmětu dotčené transakce (v souvislosti s níž bude konkurenční doložka ujednána), vzájemném postavení stran (např. v souvislosti s akvizičními transakcemi se bude posuzovat její přiměřenost jinak, bude-li sjednána ve prospěch kupujícího, než když bude sjednána ve prospěch prodávajícího), na horizontálním či vertikálním vztahu dotčených stran (jinak budou posuzovány omezení soutěže ve vertikálních dohodách a jinak v horizontálních) atd. Nepochybně také bude třeba pamatovat na souběh posuzování konkurenčních doložek ve smyslu § 2975 s veřejným soutěžním právem (srov. dále).⁵¹⁷⁴ 15

III. Limity použitelnosti § 2975 zejména s ohledem na unijní soutěžní právo

Obecný charakter předmětného ustanovení a jeho zařazení do dílu „Zneužití a omezení soutěže“ vyvolává otázku, zda veřejné soutěžní právo (včetně práva unijního) neklade nějaké limity na uplatnění § 2975. Jedním zjevným možným vlivem unijního soutěžního práva, ale i veřejné větve českého soutěžního práva na konkurenční doložky může být pochopitelně to, že příslušná ujednání mohou být veřejným soutěžním právem zakázána, i když budou splňovat podmínky § 2975 (byť splnění podmínky odstavce 3 bude v případě veřejnoprávní protiprávnosti konkurenční doložky těžko představitelné). V tomto ohledu se veřejné soutěžní právo uplatňuje nezávisle.⁵¹⁷⁵ Vliv unijního soutěžního práva může být za určitých podmínek i takový, že ujednání, které by § 2975 zakazoval či omezoval, bude unijní právo dovolovat a takové dovolení převáží nad zákazem v § 2975. Dále se zabýváme právě takovou možnou situací. 16

1. Čl. 3 odst. 2 a 3 nařízení Rady (ES) č. 1/2003

Konkrétně je v tomto ohledu třeba poukázat zejména na čl. 3 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1/2003,⁵¹⁷⁶ dle kterého použití vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži nesmí vést k zákazu dohod, rozhodnutí sdružení podniků nebo jednání ve vzájemné shodě, které mohou ovlivnit obchod mezi členskými státy, ale které neomezují hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU (dříve čl. 81 odst. 1 SES), nebo které splňují podmínky čl. 101 odst. 3 SFEU (dříve čl. 81 odst. 3 SES), nebo na které se vztahuje nařízení o použití čl. 101 odst. 3 SFEU (tj. tzv. blokové výjimky). Jinak řečeno, národní předpisy v oblasti soutěžního práva nesmí zakazovat dohody s unijním prvkem, které jsou podle unijního soutěžního práva v pořádku. Možnost přísnějších norem postihujících unilaterální praktiky je však připuštěna (čl. 3 odst. 2 cit. nařízení *in fine*). 17

Článek 3 odst. 3 téhož nařízení dále stanoví, že předchozí pravidlo „*nebrání použití ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které sledují převážně jiný cíl než články [101 a 102 SFEU]*.“ Proto může být z hlediska praktické aplikace § 2975 důležité, zda lze dané ustanovení považovat za mající převážně jiný cíl než unijní soutěžní právo. Domníváme se, že nikoliv, a že tedy uplatnění § 2975 u konkurenčních doložek, které se nacházejí v dohodách (popř. představují dohody) s vlivem na obchod mezi členskými státy EU, je třeba vždy korigovat optikou unij- 18

⁵¹⁷⁴ Dále v tomto ohledu srov. např. také rozsudek NS ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Odo 1042/2005, kde se soud zabýval přípustností konkurenční doložky (zákazu soutěžit) v akviziční transakci, a učinil tak v podstatě jen v rovině veřejného soutěžního práva (v souvislosti s posuzováním tzv. doprovodných omezení při spojování soutěžitelů).

⁵¹⁷⁵ K posuzování dohod narušujících hospodářskou soutěž (a to včetně různých typů konkurenčních doložek) viz příslušné pasáže in MUNKOVÁ, KINDL, SVOBODA. *Soutěžní právo*².

⁵¹⁷⁶ Úř. věst., Zvl. vyd. 2004, 08/sv. 2, s. 205; v konsolidovaném znění.

§ 2991

(1) Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.

(2) Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.

Důvodová zpráva k § 2991

Ustanovení § 451 odst. 1 platného občanského zákoníku sice obecně stanovuje, že bezdůvodné obohacení (kondikce) musí být vydáno, ale vzhledem k výčtu jednotlivých právních důvodů bezdůvodného obohacení v § 451 odst. 2 a v § 454 se v praxi projevuje důsledná tendence chápat tyto důvody jako výlučné, což vylučuje samostatné použití obecné klauzule v § 451 odst. 1. Takový přístup odpovídá zdejší tradici: i při re-kodifikačních pracích v předválečném Československu převládá v superrevizní komisi názor, že „všeobecná žaloba z obohacení by mohla býti nebezpečná“. Při zvažování, do jaké míry zachovat současný stav, anebo zda jej změnit, byly vzaty v úvahu následující skutečnosti:

Obecnou zásadu, že se nikdo nemá bez důvodu obohacovat na úkor jiného, přijalo již římské právo (D 12, 6, 14). Všeobecný zákoník občanský (ABGB) tuto maximu přijal, ale upravil jen některé případy bezdůvodného obohacení, zejména plnění nedluhu, plnění z právního důvodu, který nenastal⁵⁷²², a plnění z právního důvodu, který odpadl. Redaktoři ABGB totiž vycházeli, ovlivněni přístupem práva římského (D, 12, 6, 15, pr.), z pojetí, že oprávnění žádat vydání bezdůvodného obohacení z neospravedlněného důvodu (non ex iusta causa) je dáno již právem přirozeným a samým lidským rozumem, a tudíž že není třeba v tom směru výslovná zákonná úprava. Proto v zákoníku upravili jen dílčí skutkové podstaty. Pozitivistické myšlení od druhé poloviny 19. stol. tihlo na opak k pojetí, že bezdůvodným obohacením je jen to, co stanoví zákonný text. Občanský zákoník z r. 1950 vyšel z posledně uvedeného pojetí a stanovil v § 360 an. případy bezdůvodného obohacení úplným výčtem. Naproti tomu občanský zákoník z r. 1964 přišel s pojetím odlišným a justifikoval zásadu, že „nikdo nesmí v jakékoli míře nepoctivě získat majetkový prospěch na úkor společnosti, ani na úkor jiného občana“ (důvodová zpráva k § 451 původní redakce zákoníku) a zavedl novou právní instituci označenou jako bezdůvodné obohacení, kterou pojal co do pojetí i rozsahu zcela odlišně; to vyjadřovaly i zákaz obohacovat se na úkor společnosti i spoluobčanů (čl. VII) a povinnost počítat si tak, aby nedocházelo k bezdůvodnému obohacení na úkor společnosti nebo jednotlivce (§ 415). Novela občanského zákoníku č. 509/1991 Sb. v reakci na ideologické konotace tohoto pojetí postupovala opačně; výsledkem je výrazná tendence omezit povinnost k vydání bezdůvodného obohacení na případy jednotlivě vymezené. Nelze však přehlížet, že standardní úpravy kontinentální provenience sledují od konce 19. stol. odlišný přístup a vycházejí ze zásady, že každé bezdůvodné obohacení musí být vydáno tomu, na jehož úkor bylo získáno. Příkladem mohou být úpravy v občanských zákonících Německa (§ 812), Švýcarska (čl. 62 OR), Itálie (čl. 2041), Portugalska (čl. 474), Nizozemí (čl. 6:212), Québecu (čl. 1493) a dalších. Rovněž návrh evropského občanského zákoníku (Draft Common Frame of Reference, DCFR) vychází ze stejného pojetí.

Z těchto příčin se navrhuje i v osnově nového občanského zákoníku upravit povinnost k vydání bezdůvodného obohacení jako obecnou, doplněnou příkladným výčtem typických případů. Obecné ustanovení prvního odstavce spojuje povinnost vydat obohacení s tím, že bylo nabyto bez ospravedlněného důvodu; obdobně stanovuje úprava švýcarská o neospravedlněném způsobu (ungerechtfertigte Weise)⁵⁷²³ obohacení, nizozemská poukazuje na neospravedlněné (ongerechtfvaardigd) obohacení; italský nebo portugalský zákoník vylučují bezdůvodnost obohacení, je-li pro ně spravedlivý důvod (giusta causa, causa justificativa), apod. Jaké obohacení je ospravedlněné a jaké nikoli, nelze usuzovat jen z existence nebo neexistence právního důvodu, ale i ze zásad slušnosti a zvyklostí soukromého života (např. spropitné se poskytuje bez právního důvodu, ale přesto nejde o bezdůvodné obohacení).

Strany závazku se navrhuje označit jako obohaceného a ochuzeného. Odstraňuje se tím těžkopádné vyjadřování dosavadního zákonného textu, který označuje strany závazku z kondikce opisem jako „toho, kdo obohacení získal“, popř. „toho, kdo předmět bezdůvodného obohacení vydává“, a „ten, na jehož úkor byl předmět bezdůvodného obohacení získán“.

⁵⁷²² Tato kondikce v OZO výslovně upravena nebyla; viz níže sub IV.4. Srov. též Sedláček in ROUČEK, SEDLÁČEK. Komentář. Díl VI., komentář k § 1431, s. 317, m. č. 24.

⁵⁷²³ Správně by mělo být „ungerechtfertigter Weise“, tj. neospravedlněným způsobem.

Nahrazovaná ustanovení

§ 451, 454, 456 věta první OZ 1964

Literatura k § 2991

Viz literaturu uvedenou u úvodního výkladu před § 2991

Osnova výkladu

I.	Obecně	1–16
1.	Struktura § 2991 a jeho místo v úpravě bezdůvodného obohacení	1–4
2.	Struktura komentáře k § 2991	5–9
3.	Základní terminologie	10–16
II.	Kondikce z plnění a kondikce nikoli z plnění	17–45
1.	Teorie jednoty a teorie oddělení v příbuzných právních řádech	17–25
2.	Význam pro české právo	26–28
3.	Vztah kondikcí z plnění a kondikcí nikoli z plnění	29–33
4.	Zařazení jednotlivých zvláštních skutkových podstat bezdůvodného obohacení	34–45
A.	Kondikce z plnění	34–38
B.	Kondikce nikoli z plnění	39–44
C.	Vztah mezi kondikcemi určitého typu	45
III.	Generální klausule bezdůvodného obohacení (odst. 1)	46–143
1.	Obecně	46–49
2.	Obohacení	50–97
A.	Obecně	50–54
B.	Obohacení ve vztahu k jednotlivým typům kondikcí	55–63
a.	Obohacení u kondikcí z plnění	55–61
b.	Obohacení u kondikcí nikoli z plnění	62–63
C.	Právní a faktické obohacení	64–65
D.	Objektivní a subjektivní obohacení	66–71
E.	Typické případy obohacení	72–97
a.	Nabytí majetku	72–73
b.	Osvobození od dluhu nebo nákladů nebo jejich snížení	74–80
c.	Přijetí služby nebo jiných výkonů	81–86
d.	Užití cizí hodnoty	87–97
aa.	Obecně	87–89
bb.	Detence a faktické užívání	90–97
α.	Vymezení problému	90
β.	Užívání věci mimo vztahy plnění	91–93
γ.	Užívání věci v rámci vztahů plnění	94–97
3.	Bez spravedlivého důvodu	98–132
A.	Obecně	98–99
B.	Spravedlivý důvod a právní důvod	100–126
a.	Obecně	100–103
b.	Právní důvod	104–121
aa.	Obecně	104–107
bb.	Právní důvod poskytnutí plnění	108–116
cc.	Právní důvod jinak nabytého obohacení	117–121
c.	Spravedlivý důvod	122–126
C.	Důvod k nabytí obohacení a důvod k ponechání si obohacení	127–132
4.	Na úkor jiného	133–143
A.	Obecně	133
B.	Určení při kondikci z plnění	134–136
C.	Určení při kondikci nikoli z plnění	137–139
D.	K újmě jiného?	140–143
IV.	Kondikce z plnění	144–363
1.	Základní předpoklady kondikcí z plnění	144–194

A.	Obecně	144–148
B.	Široké pojetí pojmu plnění v dosavadní dogmatice	149–159
a.	Obecně	149–152
b.	Ztotožnění plnění a nabytí obohacení	153
c.	Plnění jako volní obohacení	154–159
C.	Úzký pojem plnění v moderní dogmatice	160–194
a.	Obecně	160–162
b.	Vědomé a účelové zaměření	163–172
c.	Skutečná účast poskytovatele a příjemce plnění	173–177
d.	Důvody pro uznání úzkého pojmu plnění	178–185
e.	Plnění a poskytnutí hodnoty	186–188
f.	Subjekty vztahu plnění: aktivní a pasivní legitimace kondikce z plnění	189–194
aa.	Obecně	189–190
bb.	Vztah plnění ve dvou- a vícestranných vztazích	191–194
2.	Plnění bez právního důvodu	195–215
A.	Pojem a geneze	195–199
B.	Skutková podstata <i>condictio indebiti</i>	200–201
C.	Odlišení od jiných kondikcí z plnění	202–207
D.	Absence právního důvodu, zdánlivé a neplatné právní jednání	208–211
E.	Omyl ohledně existence právního důvodu	212–215
3.	Plnění z právního důvodu, který odpadl	216–303
A.	Geneze	216–217
B.	Obecně. Přehled skutkové podstaty	218–222
C.	Odpadnutí právního důvodu s účinky <i>ex tunc</i> , <i>ex nunc</i>	223–233
a.	Odpadnutí právního důvodu s účinky <i>ex tunc</i>	224–230
b.	Odpadnutí právního důvodu s účinky <i>ex nunc</i>	231–233
D.	Bezdůvodné obohacení a zvláštní režim vypořádání	234–238
E.	Právní skutečnosti působící odpadnutí právního důvodu	239–247
a.	Dohoda stran	239–240
b.	Jednostranné právní jednání jedné strany	241–242
c.	Rozhodnutí orgánu veřejné moci	243–245
d.	Zákon	246–247
F.	Odpadnutí právního důvodu pro zrušení nebo změnu rozhodnutí, podle kterého bylo plněno	248–283
a.	Obecně	248–250
b.	Komparace	251–252
c.	Zrušení nebo zánik předběžného opatření	253–254
d.	Zrušení nebo změna konstitutivního rozhodnutí	255–257
e.	Zrušení nebo změna deklaratorního rozhodnutí	258–281
aa.	Obecně	258–259
bb.	Důvodnost plnění na základě existujícího hmotněprávního důvodu	260–266
α.	Panující nauka	260–261
β.	Názor senátu NS č. 29	262
γ.	Rozhodnutí velkého senátu NS	263–265
δ.	Vlastní stanovisko	266
cc.	Řízení po zrušení rozhodnutí a rozložení důkazního břemena	267–274
dd.	Nový § 96 odst. 6 OSŘ	275–278
ee.	Počátek běhu promlčecí lhůty	279–281
f.	Rozsah práva na vydání bezdůvodného obohacení	282–283
G.	Bezdůvodné obohacení při výkonu rozhodnutí (exekuci) a insolenci	284–303
a.	Uspokojení věřitele postižením majetku dlužníka	284–285
b.	Nesprávné rozdělení výtěžku	286–288
c.	Postižení majetku jiné osoby	289–302
d.	Vymožení plnění na zaniklou pohledávku	303
4.	Plnění z právního důvodu, který nenastal. Zmaření účelu plnění	304–363
A.	Obecně	304–306

B.	Geneze	307–318
C.	Předpoklady kondikce ze zmaření účelu plnění	319–329
	a. Obecné předpoklady kondikce z plnění	319
	b. Absence existující povinnosti	320–321
	c. Zvláštní účel plnění	322–326
D.	Skupiny případů kondikcí pro zmaření účelu plnění	327–342
	a. Obecně	327–328
	b. Základní skupina případů s dohodou o účelu plnění	329–335
	c. Plnění za účelem motivace k jednání, ke kterému není příjemce povinen	336–339
	d. Plnění se stupňovaným účelem	340
	e. Vztah této kondikce k plnění bez právního důvodu	341–342
E.	Vyloučení kondikce ze zmaření účelu	343–346
F.	Použitelnost kondikce ze zmaření účelu v českém právu	347–363
	a. Řešení dosavadní české judikatury za účinnosti OZ 1964	347–350
	b. Aplikační prostor této kondikce <i>de lege lata</i>	351–363
V.	Kondikce nikoli z plnění	364–556
1.	Obecně ke kondikcím nikoli z plnění	364–385
A.	Základní předpoklady	364–382
	a. Obecně	364–367
	b. Obohacení	368
	c. Nabyté jiným způsobem než plněním: absence plnění obohacenému	369–370
	d. Bez právního důvodu na úkor jiného	371–376
	aa. Obecně	371–375
	bb. Vzájemný vztah kritéria „na úkor jiného“ a „bez právního důvodu“	376
	e. Bezprostřednost nabytí obohacení	377–382
B.	Základní typy kondikcí nikoli z plnění	383–385
2.	Vztah k jiným institutům	386–391
A.	Poměr vztahu plnění a kondikcí nikoli z plnění	386
B.	Vztah ke zvláštním institutům upravujícím vypořádání související s obohacením	387–391
	a. Vztah k věcněprávním mechanismům vypořádání	387–388
	b. Vztah k deliktárnímu právu	389–390
	c. Vztah k úpravě upotřebení cizí věci k prospěchu jiného	391
3.	Bezdůvodné obohacení ze zásahu do právní sféry jiného. Protiprávní užití cizí hodnoty	392–490
A.	Pojem	392–393
B.	Začlenění do systému ochrany právních statků	394
C.	Zvláštnosti posouzení předpokladů kondikce	395–403
D.	Obecně ke skupinám případů zásahu do právní sféry jiného	404–411
	a. Přehled jednotlivých skupin případů	404–406
	b. Protiprávní užití cizí hodnoty ve smyslu § 2991 odst. 2	407–411
E.	Nabytí cizího právního statku	412–425
	a. Obecně	412–417
	b. Nabytí právního statku zahrnující možnost užívání	418–420
	c. Účinné plnění neoprávněnému	421–425
F.	Užívání cizí hodnoty	426–430
G.	Spotřebování cizí hodnoty	431–434
H.	Požívání cizí hodnoty	435–437
I.	Zcizení cizí hodnoty	438–465
	a. Obecně	438–443
	b. Příbuzná pravidla	444
	c. Ochuzený a obohacený	445–446
	d. Právní následek	447–458
	aa. Obecně	447–450
	bb. Odlišnost výše protiplnění od obvyklé ceny	451–453
	cc. Disponent byl v dobré víře	454–456
	dd. Disponent nebyl v dobré víře	457–458
	e. Exkurs: účinnost dispozice	459–462

f.	Nárok vůči osobě, která předmět zcizení nabyla?	463–465
J.	Veřejné užívání	466–489
a.	Obecně	466–468
b.	Užívání veřejného prostranství	469–475
c.	Užívání veřejných cest	476–489
aa.	Vznik veřejné cesty, zejména vznik účelové komunikace	476–482
bb.	Věnování jako právní důvod	482–489
K.	Kazuistika	490
4.	Plnění dluhu za jiného	491–539
A.	Pojem	491–492
B.	Povaha kondikce jako kondikce nikoli z plnění	493–494
C.	Geneze a vztah k § 3013	495–503
a.	Geneze	495–500
b.	Vztah k § 3013	501–503
D.	Předpoklady kondikce z plnění za jiného	504–524
a.	Obecně	504–505
b.	Obohacení	506
c.	Plnění věřiteli za dlužníka (obohaceného)	507–519
aa.	Obecně	507
bb.	Plnění věřiteli	508–511
cc.	Plnění třetí osoby působí zánik dluhu dlužníka	512–518
dd.	Plnění za dlužníka	519
d.	Absence plnění vůči obohacenému	520–523
e.	Na úkor třetí osoby	524
E.	Vyloučení kondikce	525–539
a.	Existence zákonných nebo smluvních regresních pravidel	525–530
b.	Vyloučení kondikce z důvodu vědomého obohacení jiného (§ 2997 odst. 1)? ..	531–534
c.	Vyloučení kondikce z důvodu vnuceného obohacení podle § 3001 odst. 2? ..	535–537
d.	Vyloučení kondikce z důvodu přednosti vztahů plnění?	538–539
5.	Kondikce z vynaložení nákladu ve prospěch jiného	540–556
A.	Obecně	540–547
B.	Geneze a vztah k § 3012	548–553
a.	Geneze	548–552
b.	Vztah k § 3012	553
C.	Předpoklady kondikce z vynaložení nákladu ve prospěch jiného	554–556
VI.	Bezdůvodné obohacení s účastí více osob	557–722
1.	Základní přístupy k řešení	557–587
A.	Obecně	557–561
B.	Relevance jen dotčeného vztah plnění	562–573
C.	Subsidiarita kondikcí nikoli z plnění	574–582
D.	Tzv. blokační účinek v judikatuře k § 457 OZ 1964	583–587
2.	Tzv. zkrácený řetězec plnění	588–595
3.	Překrytí plnění a zásahu	596–605
4.	Poukázka a obdobné případy	606–700
A.	Obecně	606–614
B.	Bezdůvodné obohacení při platné a účinné poukázce	615–635
a.	Vada v krycím vztahu	615–623
aa.	Obecně	615–617
bb.	Předmět obohacení	618
cc.	Přímá kondikce vůči poukazníkovi podle § 2995	619
dd.	Přímá kondikce vůči poukazníkovi při bezúplatnosti valutového vztahu? ..	620–623
b.	Vada ve valutovém vztahu	624–627
c.	Tzv. dvojí vada	628–635
aa.	Obecně	628–633
bb.	Předmět obohacení poukazatele	634–635
C.	Bezdůvodné obohacení při vadné poukázce	636–648

a.	Obecně	636–637
b.	Východiska řešení bezdůvodného obohacení	638–642
c.	Poskytnutí hodnoty lze považovat za plnění ze strany poukazatele	643–645
d.	Poskytnutí hodnoty nelze považovat za plnění ze strany poukazatele	646–648
D.	Bezdůvodné obohacení v případě přijaté poukázky podle § 1939	649–650
E.	Plnění za jiného	651–658
a.	Obecně	651
b.	Plnění třetí osoby, které není podníceno ze strany dlužníka	652–654
c.	Plnění třetí osoby, které je podníceno ze strany dlužníka	655
d.	Plnění z důvodu neplatné smlouvy o přistoupení k dluhu	656–658
F.	Postoupení pohledávky	659–670
a.	Obecně	659–
b.	Dlužník po postoupení pohledávky plní původnímu věřiteli	660–663
c.	Postupovaná pohledávka neexistuje	664
d.	Neplatná smlouva o postoupení pohledávky	665–670
aa.	Oznámení postoupení pohledávky ze strany postupitele	665–667
bb.	Prokázání postoupení pohledávky ze strany postupníka	668–670
G.	Pravá smlouva ve prospěch třetí osoby	671–683
a.	Obecně	671–673
b.	Vadný valutový vztah	674–675
c.	Vadný krycí vztah	676–683
aa.	Obecně	676–677
bb.	Plnění třetí osobě je primárně přičitatelné valutovému vztahu	678–679
cc.	Plnění třetí osobě je primárně přičitatelné krycímu vztahu	680–683
H.	Neoprávněná dispozice s prostředky na účtu	684–697
a.	Obecně	684–687
b.	Mezi Z a T není vztah plnění	688–689
c.	Mezi Z a T je vztah plnění	690–697
I.	Převzetí dluhu	698–700
5.	Pluralita subjektů	701–722
A.	Obecně	701–705
B.	Vnější vztah vůči věřiteli (ochuzenému)	706
C.	Vnitřní vztah mezi obohacenými	707–722
a.	Obecně	707–710
b.	Přítomnost vztahu plnění	711–720
aa.	Východisko	711–712
bb.	Ochuzený je subjektem vztahu plnění	713–717
cc.	Ochuzený není subjektem vztahu plnění	718–720
c.	Není přítomen vztah plnění	721–722
VII.	Procesní souvislosti	723–726
1.	Rozložení důkazního břemene	723–725
2.	Právní kvalifikace	726

Komentář

I. Obecně

1. Struktura § 2991 a jeho místo v úpravě bezdůvodného obohacení

Ustanovení § 2991 upravuje základní předpoklady práva na vydání bezdůvodného obohacení. K obecné povaze institutu bezdůvodného obohacení viz úvodní výklad před § 2991. Ke genezi institutu, zejména k vývoji jednotlivých kondikcí a úpravy generální klausule bezdůvodného obohacení viz úvodní výklad před § 2991 sub II.

Komentované ustanovení v prvním odstavci upravuje obecnou skutkovou podstatu (generální klauzuli) bezdůvodného obohacení. Tato generální klauzule představuje přímo aplikovatelnou právní normu, čímž se zásadně liší od panujícího výkladu k dřívějšímu § 451 odst. 1